

Altos el foc en conflictes armats durant la pandèmia del coronavirus

Escola de Cultura de Pau de la UAB

Núm. 4 Abril 2020

Apunts ECP de
Conflictes i Pau

Resum

El secretari general de l'ONU, António Guterres, va fer una crida global el 23 de març a totes les parts en conflicte al món a iniciar un alto el foc que permeti fer front a la pandèmia ocasionada pel coronavirus, facilitant així el treball dels actors humanitaris accedint a les poblacions més vulnerables afectades per la violència. L'Escola de Cultura de Pau (ECP) de la UAB se suma a la crida a un alto el foc global. En suport als esforços locals i internacionals de construcció de pau i de resposta a la pandèmia, documenta a continuació alguns dels contextos de conflicte armat o tensió en què actors armats van mostrar la seva adhesió a la proposta del secretari general de l'ONU, es van adoptar altres mesures de creació de confiança entre les parts o es van fer crides rellevants per l'inici de cessaments d'hostilitats.

El secretari general de l'ONU, António Guterres, va fer una crida global el 23 de març a totes les parts en conflicte al món a iniciar un alto el foc que permeti fer front a la pandèmia ocasionada pel coronavirus, facilitant així el treball dels actors humanitaris accedint a les poblacions més vulnerables afectades per la violència. Diferents

actors armats s'han adherit a aquesta crida en els últims dies. A més, a finals de març 53 Estats s'havien sumat a la crida de Guterres a través d'un comunicat de països membres del Grup d'Amics sobre Dones, Pau i Seguretat, del Grup d'Amics sobre els Nens i els Conflictes Armats i del Grup d'Amics sobre la Protecció dels Civils. En el seu comunicat conjunt expressen preocupació per l'impacte desproporcionat dels conflictes armats en grups de població com la població de més edat o amb diversitat funcional, persones desplaçades, ferides, detingudes, malaltes, entre d'altres, i destaquen que un alto el foc global i immediat reduiria aquests impactes, facilitaria l'assistència humanitària i la protecció i podria contribuir a reduir la propagació de COVID-19. També es van sumar personalitats internacionals com el Papa.

L'Escola de Cultura de Pau (ECP) de la UAB se suma a la crida a un alto el foc global. En suport als esforços locals i internacionals de construcció de pau i de resposta a la pandèmia, documenta a continuació alguns dels contextos de conflicte armat o tensió en què actors armats van mostrar la seva adhesió a la proposta del secretari general de l'ONU, es van adoptar altres mesures de creació de confiança entre les parts o es van fer crides rellevants per l'inici de cessaments d'hostilitats. Al mateix temps, l'ECP expressa preocupació pel risc que en la situació internacional de pandèmia puguin produir-se també escalades de violència, així com persecució contra sectors de població com persones defensores de drets humans i líders i lideresses comunitaris en contextos d'impunitat i d'atenció centrada en la pandèmia.

ÀFRICA

NIGÈRIA: Acord de pau per resoldre el conflicte intercomunitari a l'estat de Benue, Nigèria

Representants de 10 comunitats agrícoles i ramaderes arriben a un acord de pau a l'estat de Benue, a Nigèria, en vigor durant i després de la pandèmia de la COVID-19, en resposta a la crida realitzada pel secretari general de l'ONU, António Guterres. Aquest acord, signat per líders comunitaris, grups de joves i dones líderesses d'aquestes comunitats i fet públic el 30 de març, ha estat el resultat d'un procés de diàleg facilitat pel Centre for Humanitarian Dialogue per resoldre el conflicte intercomunitari que afectava l'estat.

CAMERUN (Ambazonia/North West-South West): El grup armat SOCADEF declara un alto el foc humanitari temporal

El grup armat Southern Cameroons Defence Forces (SOCADEF) declara un alto el foc durant 15 dies perquè la població civil pugui fer-se la prova del coronavirus com un gest de bona voluntat. De moment és l'únic grup armat de les regions de North West i South West (conegudes com Ambazonia) que ha donat resposta a la crida global d'alto el foc realitzada pel secretari general de l'ONU, António Guterres, el 23 de març. Alexandre Liebeskind, director per a la Àfrica francòfona del Centre for Humanitarian Dialogue, ha assenyalat que no hi ha notícies que el principal grup armat, Ambazonia Defence Forces (ADF), s'uneixi a l'alto el foc i se sumi a les negociacions, però espera que altres grups s'uneixin a la iniciativa de SOCADEF.

SUDAN (DARFUR): El grup armat SLM / A-AW inicia un alto el foc

A la regió de Darfur, la facció del Moviment d'Alliberament del Sudan comandada per Abdel Wahid al-Nur (SLM/A-AW per les seves sigles en anglès) va comunicar el 30 de març que acceptava la crida realitzada pel secretari general de les Nacions Unides, António Guterres, decretant un alto el foc a Darfur. El comunicat es va produir tres dies després que el cap de la Missió de Nacions Unides a Darfur (UNAMID), Jeremiah Mamabolo, sol·licités a la insurgència el cessament de les hostilitats i la seva inclusió en el procés de pau en curs a Juba. Si bé l'SLM/A-AW va assenyalar el seu compromís amb la petició internacional de cessament de la violència per evitar la

propagació de la COVID-19 als camps de desplaçats i refugiats de Darfur, va reiterar el seu rebuig a unir-se al procés de pau a Darfur que s'està desenvolupant a la capital sud sudanesa, Juba, entre el Govern de transició del Sudan i altres grups armats de Darfur. Al seu torn, Abdel Wahid al-Nur va sol·licitar a les Nacions Unides suport humanitari als civils afectats per la guerra a Darfur, així com el manteniment de la UNAMID.

AMÈRICA

COLÒMBIA: L'ELN anuncia un alto el foc unilateral d'un mes

La guerrilla de l'ELN va anunciar un alto el foc de caràcter unilateral per un període d'un mes, qualificant-lo de "gest humanitari" en resposta a la crida global del secretari general de l'ONU com a conseqüència de la pandèmia causada pel coronavirus. L'anunci es va produir dies després de l'inici d'un període de quarantena decretat pel Govern colombià. L'ELN va sol·licitar també al Govern que ordenés el "aquartermament de les seves tropes" i que mantingués una reunió amb els delegats de la guerrilla a l'Havana perquè l'alto el foc passi a ser bilateral i tingui un caràcter temporal. Per la seva banda, el Govern va assenyalar que manté les seves exigències per al reinici de negociacions de pau i que l'alto el foc ha de tenir un caràcter permanent. No obstant això, va anunciar la designació com a promotors de pau als exlíders guerrillers Felipe Torres i Francisco Galán. La coincidència dels dos anuncis podria representar una oportunitat per al reinici de negociacions, segons han assenyalat diferents analistes.

EL SALVADOR: Diverses maras decreten un toc de queda des del 30 de març

Mitjans de premsa locals van publicar que Mara Salvatrucha (MS13), Revolucionarios del Barrio 18 i Sureños van imposar des del 30 de març el que les pròpies maras denominen un toc de queda, que implicaria la prohibició de romandre en espais públics i la regulació dels horaris de comerços i els torns de compra a les àrees sota control o influència d'aquestes organitzacions. Segons aquestes informacions, aquestes mesures, que han estat acordades entre les tres maras i tenen validesa

a nivell nacional, tindrien l'objectiu d'evitar un increment de la presència policial a les àrees en què aquestes estructures exerceixen un major control social i alhora evitar l'hospitalització de membres de les maras, ja que segons alguns dels seus líders, el sistema sanitari salvadorenc no destinaria recursos a la seva atenció mèdica. Per la seva banda, el Govern va denunciar que les mesures anunciades per les esmentades maras tracten d'incrementar la seva legitimitat i alhora erosionar la de l'Estat. L'Executiu salvadorenc també va anunciar que des de l'inici de la pandèmia provocada pel COVID-19 hi ha hagut una reducció notable en el nombre d'homicidis.

ÀSIA

AFGANISTAN: Els talibans, disposats a cessar la seva activitat armada en zones sota el seu control afectades per coronavirus

Els talibans van assenyalar que estaven disposats a cessar la seva activitat armada en zones sota el seu control si es detectaven casos de coronavirus, segons ha assenyalat el seu portaveu Zabihullah Mujahed. A més, han afirmat que garantirien la seguretat del personal humanitari que es desplaçés a les zones afectades per fer front a la pandèmia. En dies previs, el ministre de Defensa, Asadullah Khalid, acompanyat del Ministre d'Interior, Masoud Andarabi, havia fet una declaració pública a favor d'un alto el foc i la Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan també havia fet una crida a que els talibans s'unissin a la proposta del secretari general de l'ONU.

LES FILIPINES: El Govern i el braç armat del Partit Comunista de les Filipines decreten sengles cessaments d'hostilitats ofensives

A les Filipines, el Partit Comunista de les Filipines va ordenar al seu braç armat, el New People's Army, un cessament unilateral de les seves accions ofensives entre el 26 de març i el 15 d'abril. Anteriorment, el Govern de les Filipines havia decretat la suspensió de les Operacions Militars i Policials (SOMO, per les sigles en anglès) entre el 19 de març i el 15 d'abril, poc després de decretar el confinament de la regió de Luzón i argumentant la necessitat de concentrar els esforços de

les forces i cossos de seguretat de l'Estat en la contenció del coronavirus. Dos dies abans, el 16 de març, el mateix president, Rodrigo Duterte, havia sol·licitat al National Democratic Front (l'organització política que negocia en nom del Partit Comunista de les Filipines i de l'NPA) un cessament d'hostilitats, però el fundador del grup, Jose María Sison, va instar el Govern a fer aquesta demanda a través de les vies oficials i a que el panell negociador governamental ho sol·licités al panell negociador de l'NDF.

El Partit Comunista de les Filipines va voler remarcar que la seva decisió de decretar un cessament d'hostilitats unilateral no estava vinculada a la decisió presa pel Govern en els dies anteriors, sinó que era una resposta a la crida a un alto el foc global per part del secretari general de l'ONU, António Guterres. No obstant això, l'NDF també va assenyalar que el seu cessament d'hostilitats podia considerar-se com un gest de bona voluntat que podria facilitar la represa de les negociacions de pau, paralitzades des de fa temps.

TAILÀNDIA (SUD): El BRN, principal grup armat del sud del país, llança un comunicat en relació al COVID-19, encara que sense decretar cap alto el foc

Al sud de Tailàndia, el principal grup insurgent que opera a la regió, el BRN, va fer públic un comunicat en el qual instava a la població a cooperar amb les autoritats mèdiques, comunitàries i religioses de la regió per contenir l'expansió del coronavirus i no esperar la resposta del Govern tailandès perquè la xifra de contagis s'estava elevant a les províncies meridionals de país. El comunicat, que no esmentava cap oferiment de suspensió o reducció de les hostilitats, també instava la població a no estigmatitzar ni acusar a cap comunitat en particular per l'expansió del virus.

INDONÈSIA (PAPUA): El líder del moviment independentista papú critica la gestió del Govern de la pandèmia de la COVID-19 a la regió de Papua

A Indonèsia, el president del Moviment Unit d'Alliberament de Papua Occidental (MULPO) i reconegut com un dels principals líders independentistes de la regió, Benny Wanda, va declarar que la decisió del Govern d'Indonèsia de no confinar la regió era una mostra més de les polítiques genocides de l'Estat cap a Papua Occidental, i més tenint en compte la precarietat del sistema de salut regional

propiciada, segons Wenda, per l'Estat. A més, Wenda va acusar el Govern central d'obviar i menysprear la crida que havia fet el governador de Papua Occidental de prohibir els desplaçaments aeris i marítims a i des de la regió. En la mateixa línia, dies abans el portaveu del MULPO a l'exili havia instat els governadors de Papua i Papua Occidental a confinar immediatament la regió i havia acusat el Govern d'Indonèsia d'utilitzar l'actual pandèmia per prosseguir amb les operacions militars a la regió.

EUROPA

MOLDÀVIA (TRANSNÍSTRIA): Mesures conjuntes per garantir el desplaçament d'alguns sectors de població, com el personal sanitari

En el marc de la crisi de la COVID-19, els governs de Moldàvia i de l'autoproclamada Transnístria van acordar mesures per facilitar i garantir el moviment de diversos grups de persones, incloent personal mèdic, serveis d'emergència com bombers, agricultors en uns perímetres acordats, personal de manteniment de xarxes elèctriques i de gas natural, personal d'institucions penitenciàries i altres funcionaris, entre d'altres. Segons ha afirmat el Govern de Moldàvia, aquest està en contacte permanent amb autoritats locals de localitats de l'anomenada "zona de seguretat" (zona de protecció que abasta una estreta franja de territori a banda i banda del riu Dniester al llarg d'aquest, supervisada per una força de manteniment de la pau amb personal de Moldàvia, Transnístria i Rússia), així com amb les autoritats de Transnístria, incloent el negociador principal de Transnístria. El Govern de Moldàvia ha emfatitzat la importància de la comunicació com a eina efectiva en el context actual de crisi.

ORIENT MITJÀ

EL IEMEN: Acollida a la crida de cessament el foc per part dels actors contendents, però els enfrontaments persisteixen

Després de la crida del secretari general de l'ONU, les principals parts contendents al Iemen van anunciar que accedien a un cessament el foc. El govern internacionalment reconegut d'Abdo Rabbo Mansour

Hadi, el grup armat iemenita al-houthis -que controla part del país- i l'Aràbia Saudita -líder de la coalició internacional que va intervenir el 2015 en suport al govern de Hadi- van acceptar una pausa en les hostilitats el 26 de març. No obstant això, des de llavors els enfrontaments han continuat. Els al-houthis -considerats per Riad com "proxies" de l'Iran- van denunciar atacs aeris saudites a la zona sota el seu control i l'Aràbia Saudita va anunciar la destrucció d'avions no tripulats que sobrevolaven dues de les seves ciutats. A finals de març Riad va interceptar míssils llançats pels al-houthis contra territori saudita i poc després va llançar més d'una dotzena d'atacs contra posicions del grup armat a la capital, Sanà. Iemen afronta la pitjor crisi humanitària a nivell global a causa del conflicte armat i es troba en una situació especialment fràgil per encarar la pandèmia.

SÍRIA: Les SDF anuncien la suspensió d'activitats militars, però es manté en dubte un cessament el foc ampli al país

24 hores després de la crida del secretari general de l'ONU, António Guterres, les Forces Democràtiques de Síria (SDF) -coalició liderada pel grup kurd YPG/YPJ-, van plantejar l'establiment d'una treva humanitària i van anunciar la suspensió de les seves activitats militars al nord-est de Síria, amb la finalitat que les parts contendents puguin focalitzar-se en la resposta al coronavirus. L'enviat especial de l'ONU per a Síria ha reiterat la necessitat de posar en marxa un cessament el foc complet i immediat al país. Segons informacions de premsa, l'amenaça del coronavirus està afavorint la reconfiguració de forces. Entre els actors que donen suport al règim sirí, per exemple, s'estaria produint una major separació entre les forces russes i iranianes, a instàncies de Moscou, atès que l'Iran és un dels països més afectats per la pandèmia.

ISRAEL-PALESTINA: Es redueix la tensió i s'activen mecanismes de cooperació, però persisteix l'alerta per la situació d'especial vulnerabilitat de Gaza davant la pandèmia

Des de l'expansió del coronavirus, i abans de la crida a un alto el foc global per part del secretari general de l'ONU, hi havia hagut un descens de les tensions, en particular a la franja de Gaza. En els últims mesos, israelians i palestins venien intentant implementar una treva aconseguida sota els auspicis d'Egipte, encara que intercanviant

CRIDES PER PART D'ALTRES ACTORS

recriminacions. Paral·lelament, s'ha destacat que el Govern israelià i l'Autoritat Palestina han mostrat certa cooperació de cara a abordar la pandèmia i algunes veus han apuntat que aquesta col·laboració pot esdevenir una mesura de confiança que s'ampliï a altres àrees. No obstant això, diversos actors han insistit en la rellevància de garantir els subministraments i equipaments crítics per a la població dels territoris ocupats palestins i especialment de Gaza, una de les àrees amb major densitat poblacional del planeta. L'OMS ha advertit que el sistema de salut de la Franja no està en condicions d'afrontar un brot de coronavirus i diverses veus han insistit que Israel ha de aixecar les restriccions que afecten Gaza. Informacions de premsa indiquen que representants de Hamàs haurien demanat a Israel l'alliberament de presoners per evitar la seva exposició al virus.

El Centre for Humanitarian Dialogue llança una iniciativa global de resposta a la COVID-19

El Centre for Humanitarian Dialogue (HD) ha llançat una iniciativa global el 23 de març en resposta a l'actual pandèmia de la COVID-19. La iniciativa, que s'enfoca en àrees afectades per conflictes, estableix les mesures que HD prendrà per ajudar a prevenir la propagació de la COVID-19 i mitigar el seu impacte. El director executiu d'HD, David Harland, ha destacat la vulnerabilitat de la població civil en contextos de conflicte i el risc que aquestes zones puguin convertir-se en àrees de propagació del virus, per la qual cosa han llançat una iniciativa que consta de quatre objectius, que es perseguiran a través de la xarxa d'accés a la salut de què disposa HD en països en conflicte armat en col·laboració amb persones expertes mundials en salut:

- Lliurar informació per salvar vides a poblacions de difícil accés;
- Treballar amb les comunitats per monitoritzar el brot, per enfortir la resposta global;
- Facilitar l'accés humanitari a aquestes poblacions de difícil accés;
- Promoure pauses humanitàries en àrees de conflicte armat actiu, per donar espai a una resposta efectiva contra la pandèmia.

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons. Es permet la reproducció total o parcial, la distribució i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i no reflecteix l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya.

èc̃p̃ escola de cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Escola de Cultura de Pau
Parc de Recerca, Edifici MRA,
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Espanya)
+34 93 586 88 42
pr.conflictes.escolapau@uab.cat
escolapau.uab.cat

Amb el suport:

ACD Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

@escolapau
EscolaPau